

« لزوم تامین امنیت انرژی »

با توجه به وضعیت فعلی امنیت انرژی در جهان به منظور پاسخگویی به تقاضای آینده در بازار، داشتن نگاهی کل نگر و هماهنگ ضروری است

عبداله سالم البدری / ترجمه: بابک نادری

در بسیاری از کشور های جهان هم اکنون نگرانی هایی درباره امنیت محلی، منطقه ای و جهانی انرژی وجود دارد. ضروری است نه تنها در حوزه نفت بلکه در سرتاسر زنجیره ارزش انرژی درک بهتری از نیازها و احتیاجات هر یک از ذی نفعان این حوزه - چه اشخاص حقیقی و چه شرکت های تک (چند) ملیتی و چه بازیگران بخش بالا (پایین) دستی - داشته باشیم. بدین منظور لازم است با توجه به پیوند روز افزون میان سطوح محلی، منطقه ای و جهانی با نگاهی کل نگر به نظام تامین انرژی در جهان بنگریم. حیاتی است تلاش کنیم از نظرات مخالف استقبال کرده، در مباحث خود عمل گرا و در هدف گذاری ها واقع گرا باشیم. درک هر چه بیشتر و بهتر ماهیت در هم تنیده تهدیدها و فرصت هایی که امروز با آنها مواجهیم ما را در اتخاذ تدابیر لازم به منظور دستیابی به اهدافمان یعنی تامین امنیت انرژی، ایجاد ثبات در بازار و ترسیم آینده ای پایدار برای انرژی یاری می رساند.

تخمین تقاضا:

اهمیت این موارد با نگاهی به چشم انداز انرژی بیش از پیش آشکار می شود. در سالیان آتی همگام با رشد جمعیت جهان و رشد درخواست انواع خدمات مدرن انرژی، تقاضا برای انرژی به میزان چشمگیری افزایش خواهد یافت. بر اساس گزارش سال ۲۰۱۴ چشم انداز جهانی نفت سازمان اپک، از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۴۰ میلادی تقاضای انرژی به میزان چشمگیری افزایش می یابد در حالی که همچنان سوخت های فسیلی در آمیخته انرژی (energy mix) سهم عمده خواهند داشت. انتظار می رود در طول نخستین بخش از بازه زمانی مزبور، نفت

بیشترین سهم را در میان منابع مختلف انرژی به خود اختصاص دهد. اما پس از سال ۲۰۳۰ سهم هر کدام از سه سوخ فسیلی - نفت، گاز و زغال سنگ- به تنهایی ۲۵ تا ۲۷ درصد برآورد می شود. بر اساس این گزارش در حوزه سوخت های غیر فسیلی، انرژی های تجدید پذیر در دوره مزبور رشد سریعی خواهند داشت، با این حال این انرژی ها سهم آغازین اندکی دارند و تا سال ۲۰۴۰ این مقدار تنها چهار درصد تخمین زده می شود. انرژی آبی، هسته ای و زیست توده (biomass) مقداری نزدیک به سهم فعلی شان در سبد انرژی را به خود اختصاص خواهند داد. در گذشته این سوال برای بسیاری مطرح بود که آیا منابع موجود انرژی کفاف تقاضای روز افزون را خواهند داد؟ امروز می دانیم منابع فسیلی و غیر فسیلی کافی وجود دارد و اکنون بحث بر سر تحقق پذیری استفاده از آنها و پایداری منابع موجود است. به طور اخص در حوزه نفت، چالشی که اکنون با آن مواجهیم، دستیابی به درک عمیق تر از عواملی است که بر روی عرضه و تقاضا اثرات میان مدت و بلند مدت دارند و «امنیت انرژی» از جمله مهم ترین این عوامل به شمار می رود.

چرخه امنیت انرژی:

به مفهوم امنیت انرژی می بایست به شکل یک چرخه نگریست. در یک سمت امنیت تقاضا مطرح است که برای تولید کنندگان اهمیت دارد، در آن سو امنیت عرضه برای مصرف کنندگان امری مهم محسوب می شود.

شناخت تحولات سمت تقاضا برای تولید کنندگان حیاتی است، به خصوص آن دسته از سیاست هایی که تاثیرشان بر سطوح مصرف نفت و به طور کلی مصرف انرژی در کشورهای مصرف کننده چندان شفاف و واضح نیست. عدم شناخت و پیش بینی این سیاست ها و اثرات بالقوه شان منجر به عدم اطمینان در سرمایه گذاری و به تبع آن بی ثباتی در بازار می شود. به بیانی ساده تر: تولید کنندگان تمایلی به صرف منابع ارزشمند مالی و سرمایه گذاری برای ایجاد زیر ساخت هایی که در آینده به آنها نیازی نیست، نخواهند داشت. در همین حال چنانچه سرمایه گذاری های لازم در مقاطع زمانی خودشان انجام نگیرند، این احتمال وجود خواهد داشت که تولید کنندگان نتوانند پاسخگوی تقاضای آتی باشند و این به معنای ناامنی عرضه خواهد بود. با نگاهی به برآوردهای مربوط به سرمایه گذاری در حوزه نفت اهمیت این موضوع بیشتر آشکار می شود. بر اساس گزارش سال ۲۰۱۴ سازمان اپک سرمایه گذاری های لازم در حوزه نفت از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۴۰ میلادی بالغ بر ۱۰۰۰۰ میلیارد دلار برآورد می شود (۷۳۰۰ میلیارد دلار در حوزه بالا دستی، ۱۱۰۰ میلیارد دلار در حوزه میان دستی و ۱۶۰۰ میلیارد در حوزه پالایش). این ها همگی موید اهمیت پیوند میان امنیت عرضه و امنیت تقاضا هستند.

تلاش برای ارتقا و بهبود:

ضروری است هم مصرف کنندگان و هم تولید کنندگان تلاش کنند تا از فرصت های موجود از قبیل پایگاه های داده موجود در ابتکار مشترک آمار نفتی (JODI)¹ که با ارایه اطلاعات به موقع و دقیق در هر دو حوزه تولید و عرضه نفت موجب شفافیت هرچه بیشتر می شود، استفاده کنند. همچنین لازم است شناخت خود را نسبت به دیگر مسایل مرتبط با صنعت نفت به طور مستمر بهبود بخشیم. این مسایل عبارتند از: تاثیر نوسانات روز افزون در بازار بر صنعت نفت، نقش و تاثیر بازارهای مالی و همچنین بحث نیروی انسانی (نیازها و کمبودها). علاوه بر این، مسایل گسترده تری نیز وجود دارد که کلیه ذی نفعان صنعت نفت و رهبران سیاسی جهان می بایست آن ها را برای سالیان آتی در نظر داشته باشند، از قبیل: مسایل مرتبط با حفاظت محیط زیست، تغییرات آب و هوایی و توسعه پایدار. در حال حاضر موضوعات و مسایل مرتبط با تغییرات آب و هوا در سازمان ملل متحد (UN) در دستور کار قرار دارد. سازمان اپک به اهمیت حضور خود در این مباحث به منظور یافتن راه حل های برد-برد که ضامن حفظ منافع کلیه ذی نفعان بین المللی خواهد بود، کاملاً واقف است. ضروری است حاصل این گفت و گفتگوهای چند جانبه دستیابی به توافقی جامع، فراگیر، عادلانه و معقول باشد. در همین حال لازم است به منظور حصول اطمینان از دستیابی همگان به خدمات مدرن و مطمئن انرژی سخت تلاش کنیم، با توجه به عدم دسترسی حدود ۱/۳ میلیارد نفر از جمعیت جهان به انرژی برق و اتکای ۲/۷ میلیارد نفر به انرژی زیست توده برای تامین نیازهای اولیه شان، اقدامی عاجل از سوی رهبران جهان حیاتی به شمار می آید. جای خوشحالی است که هفتمین هدف از مجموعه اهداف برنامه توسعه پایدار سازمان ملل (UN) «حصول اطمینان از دستیابی همگان به انرژی مقرون به صرفه، مطمئن و مدرن» تعریف شده است. توسعه پایدار در میان اعضای اپک نیز از اولویت بالایی برخوردار بوده و هدف اصلی کمک های مالی و فنی کشور های عضو این سازمان به دیگر کشورها - چه کمک های مستقیم و چه از طریق صندوق اپک برای توسعه بین المللی (for International Development OPEC FUND) - نیز تحقق این مهم است.

¹ - Joint Organizations Data Initiative

قدرت گفتگو:

عقیده ما در اپک این است که به منظور رویایی با چالش ها و عدم اطمینانی که امروز در بازار نفت و به طور کلی در جهان با آن مواجهیم، ادامه گفت و گوها و همکاری مشترک با دیگر ذی نفعان امری ضروری به شمار می رود. ما به اهمیت و ارزش روابط دو جانبه مستحکم و مبتنی بر منافع مشترک واقفیم.

حضور فعال اپک در قالب عضوی از JODI در مجمع بین المللی:

انرژی (International Energy Forum) که نقش مهمی در شکل گیری همکاری و گفت و گو میان تولید کنندگان و مصرف کنندگان انرژی ایفا می کند. نمونه ای از تعهد این سازمان به تقویت این همکاری هاست. همچنین ما به طور منظم در دیگر گفت و گوها از قبیل گفت و گوهای میان اپک، مجمع بین المللی انرژی و آژانس بین المللی انرژی (International Energy Agency) فعالانه حضور داریم. در طول سال گذشته برخی موضوعات مورد بحث و بررسی در قالب کنفرانس ها و کارگاه های آموزشی عبارت بودند از: چشم انداز انرژی، تعاملات با بازارهای مالی و چشم انداز بازار گاز و زغال سنگ. اپک همچنین حضوری پر رنگ در مباحث مرتبط با حوزه انرژی گروه ۲۰ (G20) داشته است که در آن میان می توان به مباحث مربوط به نقش آژانس های گزارشگر قیمت و همچنین بررسی راه های تقویت نقش و فعالیت های JODI اشاره کرد. این گفت و گوها و همکاری های چند جانبه بخش مهمی از تلاش های مستمر اپک در راستای حفظ ثبات در صنعت نفت را شامل می شود. هر کدام از ما که در حوزه انرژی نقشی داریم، وظیفه داریم با مشارکت در چنین فعالیت هایی تمام تلاش خود را برای تامین امنیت انرژی و تقویت ثبات نظام انرژی بین الملل به کار گیریم. بر اساس گزارش اپک، نفت بیشترین سهم را از تقاضا برای انواع انرژی در سالیان آتی خواهد داشت. اگر چه هریک از ذی نفعان حوزه انرژی دغدغه ها، اولویت ها و چالش های متفاوتی دارند و نمی توان انتظار داشت در همه زمینه ها با یکدیگر اتفاق نظر داشته باشند، با این وجود باید تلاش کنیم تا با تمرکز بر منافع و نگرانی های مشترک موجود، همکاری ها را گسترش دهیم. بنابراین باید هر کجا و هر زمان که میسر است به دنبال راه حل های مشترک باشیم و با حضور همه ذی نفعان شرایطی به وجود آوریم که زمینه ساز رسیدن به نتایج سازنده باشد. این ها همگی وظایف مهمی هستند که بر عهده ماست. ما همگی یک هدف مشترک داریم و آن عبارت است از: ترسیم آینده ای امن، با ثبات و پایدار برای انرژی در جهان.

منبع: تازه های اقتصاد